



GLIPTOTEKA HAZU

velika zbirka djela hrv. kipara i medaljera XIX. i XX. st., po kojoj je Gliptoteka jedini muzej skulpture u Hrvatskoj. Smještena je u kompleksu zgrada nekadašnje tvornice koža.

LIT.: Gliptoteka (vodić), Zagreb 1987.

L. D.

GLOGOVICA, selo S od Slavonskoga Broda. Na groblju gotička crkvice Sv. Stjepana s tragovima zidnih slika; podignuli su je Berislavići na posjedu Glogovi. Barokizirana 1749 (godina nad baroknim portalom, pred kojim je trijem; oltar kasnobarokni). U crkvi je nadgrobna ploča s likom nepoznate žene i ploča Vida Došena, pjesnika *Aždaje sedmoglave*.

LIT.: V. Radauš, SSS, str. 166–168. — D. Vukičević-Samaržija, Sakralna gotička arhitektura u Slavoniji, Zagreb 1986.

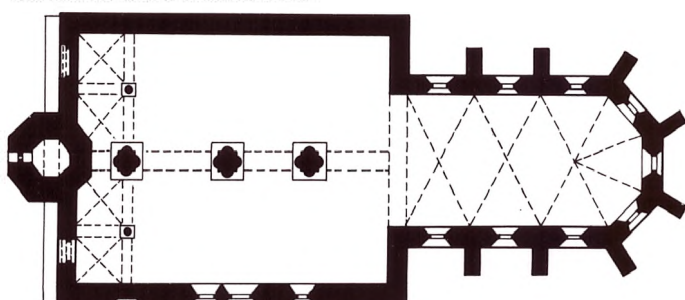
A. Ht.

GLOGOVNICA, selo S od Križevaca. Posjed Glogovnicu dobivaju templari između 1170. i 1175, potom i regularni kanonici Sv. Groba jeruzalemskoga između 1197. i 1203. Glogovnički samostan i crkvu Sv. Marije spominje jedno papino pismo iz 1230. Nestankom regularnih kanonika crkvom 1492–99. upravlja zagrebački biskup Osvald Tuz. Velika crkva je smještena na uzvišici okruženoj jarkom, a sastoji se od dvije lađe, podijeljene s tri jaka stupa, nedefiniranih stilskih obilježja (pripisuje joj se romanička, gotička — nedovršena dvobrodna crkva, a od nekih i renesansna koncepcija) te križno presvođena gotičkoga svetišta. Od nekadašnje romaničke crkve očuvana su četiri svetačka kipa (po jedan, kao spolij, uzidani u brodu crkve, na vanjskom zidu zvonika, na župnoj kući i na jednoj seoskoj zgradi). Crkva je nakon tur. i vlaških pustošenja dodijeljena isusovcima (1611–73) koji su je obnovili. U crkvi se nalaze četiri oltara iz XVII. i XVIII. st. i zidana propovjedaonica iz druge pol. XVII. st. Zvonik nad pročeljem podignut je u drugoj pol. XIX. st. Od utvrđenoga samostana uz crkvu jedva se zamjećuju u zemlji tragovi uz rub uzvisine. — Nakon ukidanja templara (1312) njihov posjed preuzimaju ivanovci koje u Glogovnici dokumenti spominju posljednji put 1361. U popisu župa 1334. navedena je župna crkva Sv. Jurja u Glogovnici.

LIT.: A. Horvat, Prilozi povijesno-umjetničkim problemima u nekoj templarskoj Glogovnici kraj Križevaca, Peristil, 1961. — L. Dobronić, Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj, Rad JAZU, 1984, 406. — UTH-Križevci.

R.

GLOGOVNICA, tloct crkve Sv. Marije



GLUMAC, Branislav, književnik (Smederevo, 10. VI. 1938). Završio studij na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Pjesnik i prozni pisac. Piše kritike i prikaze o umjetnosti u listovima i časopisima (»Vjesnik«, »Arena«, »Studio«, »Republika«). Sa slikarom Z. Šimunovićem objavio mapu *45 ljubavnih pjesama i 12 grafičkih listova*. Autor predgovora u katalozima (I. Šiško, Lj. Stahov, M. Kern). Lik. djela iz vlastite zbirke poklonio muzeju u Virovitici, gdje su izložena od 1983.

LIT.: D. Romaj, Značaj likovne zbirke slika i skulptura, donacije Branislava Glumca za Zavičajni muzej u Virovitici, Peristil, 1988–89, 31–32.

Ž. Sa.

GLUMAC, Sergije, slikar i grafičar (Užgorod, Ukrajina, 12. I. 1903 — Zagreb, 23. XII. 1964). Studirao je arhitekturu u Berlinu i slikarstvo na Umetničkoj školi u Beogradu (Lj. Ivanović). Pohađao je Akademiju u Zagrebu 1923–27 (F. Kovačević, J. Kljaković, T. Krizman), usavršavao se 1925–26. u ateljeu A. Lhôtea u Parizu. Slušao je predavanja iz povijesti umjetnosti na Sorbonni. Slikao je i crtao socijalne motive, brodove, tvorničke radionice i strojeve (*Radnici*, 1928). Kompoziciju gradi na čvrstom obliku i konstruktivnome razlaganju prostora, te na intenzivnim kontrastima svjetlosti. Radio je bakropise, litografije, drvoreze, linoreze, paste i crteže. Izdao je grafičke mape *Metro* (1928), *Pariz* (1929), *Beton* (1930), *Dubrovnik* (1941) i *Rade Končar* (1956). Bio je scenograf HNK u Zagrebu 1930–37. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1931, 1958) i Beogradu (1956). Bavio se grafičkim oblikovanjem.

LIT.: V. Maleković, Kubizam i hrvatsko slikarstvo (katalog), Zagreb 1981. — M. Susovski, Sergije Glumac (katalog), Zagreb 1991.

R.

GLUNČEVIĆ, Kristofor Marinov, zlatar i kalupar (XVII. st.). Već 1609. ima zlatarsku radionicu u Dubrovniku, a 1618. imenovan je kaluparom u kovnici. God. 1625. dopušteno mu je da reže kalupe za kovnicu u Kotoru, uz uvjet da budu što različiti od dubrovačkih. Za kovnicu u Kotoru izradio je vrlo lijep novac, a za dubrovačku kvalitetne dinare, poludinare, dinariće, mince i artluke.

LIT.: N. Bezić-Božanić, Majstori Dalmacije, I, Split 1978.

I. Le.

GLUNČIĆ, Antun, arhitekt (Pisarovina, 8. IX. 1931 — Zagreb, 17. IX. 1985). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1960. Djeluje kao projektant, urbanist i konzervator. Izrađuje prijedloge za rekonstrukciju blokova pov. cjeline Donjega grada u Zagrebu (juž. dio Trga bana Josipa Jelačića, Arheološki muzej, Ilica 7 i 30), urbanističke projekte (produljenje Babonićeve ul., studija Trga D. Iblara, asanacija Vlaške ul. i Kvaternikova trga), prostorne planove (Bujština, Plovanija). Sudjeluje na natječajima za kazalište u Novome Sadu (1961, s V. Potočnjakom, II. nagrada), robnu kuću u Sarajevu (1961, I. nagrada) i Radio-televiziju u Zagrebu (1962, s B. Magašem).

LIT.: T. Premrl, Graditelj širokog interesa. Ante Glunčić (1931–1985), Vjesnik, 1. IX. 1985.

T. Pl.

GNAMB, Anton, arhitekt (? 1745 — Rijeka, 1806). U Rijeku dolazi 1773. Od 1777. kao glavni inženjer najutjecajnija je osoba pri izgradnji novoga dijela grada (*Civitas nova*). Izradio prvi plan razvitka Rijeke, projektirao staru Guvernerovu palaču, kuću Vuković i brojne nove gradnje. Sudjelovao u obnovi kaštela u Kraljevici i crkava u S. Primorju. Njegove građevine nose oznake baroknoga klasicizma.

LIT.: R. Matejčić, Kako čitati grad (Kronološki podaci), Rijeka 1990.

Ra. Mat.

GNIRS, Anton, austr. arheolog, povjesničar umjetnosti i konzervator (Žatec, Češka, 18. I. 1873 — Loket, Češka, 10. XII. 1933). Studirao na Sveučilištu u Pragu. Od 1899. profesor u pomorskoj školi u Puli; 1901. postaje kustos antičke zbirke u Puli, od 1902. prvi konzervator Centralne komisije za spomenike za okruge Pulu, Pazin i Rovinj; od 1912. pokrajinski konzervator za Istru, a 1915–18. i za Kranjsku (zamjenjivao F. Stelēa). Istraživao je prapov., antičke i srednjovj. spomenike u Istri. Njegova iskapanja razjasnila su probleme povijesti gradnje samostanske crkve u Stični.

BIBL.: La basilica ed il reliquiario d'avorio di Samagher presso Pola, Atti e memorie SIASP, 1908, 24; L'antico teatro di Pola, ibid.; Baudenkmale aus der Zeit der oströmischen Herrschaft auf der Insel Brioni Grande, Jahrbuch für Altertumskunde, 1911, 5; Frühe christliche Kultanlagen in südlichen Istrien, Jahrbuch CC, 1911; Grundrissformen istrischer Kirchen aus dem Mittelalter, ibid., 1914; Beispiele der antiken Wasserversorgung aus dem istrischen Karstlande, Bulićev zbornik, Zagreb 1924; Istria praeromana, Karlsbad 1925; Alte und neue Kirchenglocken, Wien 1917. i Karlsbad 1925.

LIT.: F. Stelē, Dr. Anton Gnirs, ZUZ (Ljubljana), 1932–33.

Iv. Mat.

GOČAN, nekadašnje naselje u J Istri, na desnoj obali Raše. Na mjestu prapov. gradine eliptična oblika s ostacima kiklopskih zidina bilo je izgrađeno srednjovj. slavensko naselje. Nekad je bilo utvrđeno zidinama s

osam kula i jednom središnjom obrambenom kulom četvrtasta oblika. Iskapanja su 1951–52. otkrila ostatke stambenih građevina s kamenim stepeništem. Od sakralne je arhitekture otkrivena predromanička jedno-brodna crkva i romanička kapela na groblju, obje s izbočenim apsidama. G. pripada tipu zbijenoga naselja s jednom središnjom prometnicom i nizom poprečnih i usporodnih uličica. Na susjednome lokalitetu *Rogatica*, udaljenom 1 km od Gočana, otkopano je osim naselja i groblje s crkvom, pa se pretpostavlja da su stanovnici staroga Gočana upravo ovdje pokapali svoje mrtve. Gočan je doživio sudbinu mnogih istarskih naselja: bio je zapaljen i nakon toga se život u njemu nije više obnavljao.

LIT.: B. Marušić, Kasnoantička i bizantska Pula, Pula 1967.

Ma. Š.

GODEČAJ (Godeslav, Godežav), hrv. župan čije je ime uklesano na donji rub nadvratnika ulaznih vrata crkve Sv. Križa u Ninu. Nadvratnik je urešen pleternom ornamentikom. Na osnovi paleografskih osobina natpisa, gradnja crkve se datira u XI. st. (Karaman, Barada), a iznosi se i mišljenje da je nadvratnik naknadno uzidan u vrata.

LIT.: L. Jelić, Dvorska kapela Sv. Križa u Ninu, Zagreb 1911. — V. Jakić-Cestarić, Ime župana na nadvratniku crkve Sv. Križa u Ninu, u knjizi: Povijest grada Nina, Zadar 1969, str. 357. — I. Petricoli, Osvrt na ninske građevine i umjetničke spomenike srednjega i novoga vijeka, ibid., 320–327. I. Pet.

GOGER, Antun, stolar (Varaždin, 18. IV. 1807 — 1873). God. 1833. izradio i signirao svoje »majstorsko djelo«: bidermajerski dvokrilni ormar, furniran orahovinom, s istaknutim profiliranim vijencem i postranim crnim stupićima koji ga podržavaju (Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu). G. je kvalitetan majstor bidermajera, a njegova je radionica pratila pov. stilove XIX. st. i secesiju.

LIT.: S. Staničić, Varaždinski stolar Antun Goger i njegovo signirano majstorsko djelo iz 1833. godine, Godišnjak Gradskog muzeja (Varaždin), 1970. 4. R.

GOGLIA, Ferdo (Nando), restaurator slika (Rijeka, 31. V. 1869 — Zagreb, 23. V. 1943). Diplomirao kemiju u Zagrebu. Učio slikanje kod O. Ivekovića, a restauriranje slika u Budimpešti, Beču i Münchenu. Predavao je tehnologiju na zagrebačkoj Akademiji. Od 1915. bio je restaurator Arheološko-povijesnoga muzeja u Zagrebu, za koji je konzervirao i restaurirao nekoliko stotina slika, a od 1924. obavljao stručne radove za Strossmayerovu galeriju. Bio je dopisni član JAZU od 1928.

LIT.: M. Pilar, Ferdo Goglia, Ljetopis JA, 1927–28, 41. — ie (I. Esih), Ferdo Goglia, Jutarnji list, 1939, br. 9822. Z. Ša.

GOJAK, Antun, slikar (Makarska, 13. VI. 1907 — Split, 20. XII. 1986). Završio Akademiju u Zagrebu 1935 (Lj. Babić). Bio je nastavnik crtanja u Mostaru i Slavonskome Brodu, a od 1943. slikar u Makarskoj. Prvi put izlagao na izložbi »Pola vijeka hrvatske umjetnosti« (Zagreb 1938). Slikao je primorske krajolike, mrtve prirode, aktove, figuralne kompozicije, portrete i autoportrete u ulju i akvarelu. Stvorio je osebujno djelo utemeljeno na ekspresionizmu i kolorističkom intimizmu. Samostalno je izlagao u Splitu (1964), Makarskoj (1969, 1986), Sarajevu (1969), Slavonskome Brodu (1970), Srijemskoj Mitrovici (1971), Sidneyu (1975) i dr. U Makarskoj je 1988. otvorena Galerija Gojak s izloženim radovima iz autorove donacije, a 1992. priređena je izložba crteža.

LIT.: M. F. Quintanilla, ... On Antun Gojak (katalog), Sidney 1975. — D. Horvatić, Zapis o slikaru Gojaku, Kana, 1985, 12 (i u knjizi »Pleter oko slike«, Zagreb 1985). — Isti, Antun Gojak (katalog), Makarska 1986. — G. Benić, Tajna autora »Maslina«, Slobodna Dalmacija, 30. X. 1986. — P. Puharić, In memoriam — Ante Gojak, Makarska rivijera, 1. I. 1987. — J. Depolo, Antun Gojak, Oko, 1987, (?). — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, Zagreb 1988. — N. Bezić-Božanić, Antun Gojak (katalog), Makarska 1989. D. Hč.

GOJAKOVIĆ, Živko, zlatar (XV. st.). Imao radionicu u Dubrovniku. God. 1431. obvezao se Benediktu Gunduliću skovati vrč od srebra, a 1435. skovao je srebrninu za ug. kralja Matijaša Korvina. Slijedeće godine radi pozlaćene tanjure i čaše urešene emajlom za kralja Alfonsa Aragonskog, a 1442. više srebrnih posuda za tur. sultana Murata II. Zajedno s Ivanom iz Njemačke obvezao se 1442. završiti i postaviti srebrnu palu u dubrovačkoj dominikanskoj crkvi, koju je radio Petar iz Sermonete, a 1448. zajedno sa slikarom M. Juncićem izradio je kipove za stolnu crkvu u Dubrovniku.

LIT.: C. Fisković, Dubrovački zlatari od XIII do XVIII stoljeća, SHP, 1949, str. 152, 165, 177–179, 189, 202, 208, 211, 212. N. B. B.

GOJLO, selo I od Kutine. Na istaknutom položaju smještena je na groblju kapela Sv. Duha, romanička građevina od opeke, koja uz središnji kružni prostor ima zaobljenu apsidu. God. 1858. su joj prigradeni izduženi dio (povrh kojega je zvonik) i bočna zaobljena sakristija. U kapeli su tri barokna oltara, kalež u stilu rokoka i zvono iz 1737.



GLOGOVNICA, unutrašnjost crkve Sv. Marije

GOJKOVIĆ, Jovan, grafičar (Beč, 11. IV. 1898 — Osijek, 25. XI. 1957). Djetinjstvo i mladost proveo u Beču, od 1919. živio u Osijeku. Od 1950. radio u Muzeju Slavonije, od 1953. direktor Galerije slika u Osijeku. Crtao je krajolike uz Dravu, vedute, spomeničke objekte, drveće. Izdao grafičke

S. GLUMAC, list iz mape Beton

